

обліку як виду, напряму чи методу управлінського обліку, що породжує проблему відсутності теоретичного обґрунтування методу стратегічного управлінського обліку;

3) трактування сутності стратегічного управлінського обліку через призму цілей його побудови та функціонального призначення свідчить про використання біхевіористського підходу дослідження явищ шляхом вивчення поведінки користувачів облікової інформації (цілей, дій, стимулів), що надається системою стратегічного управлінського обліку.

Таким чином, у результаті проведеного моніторингу існуючих підходів до трактування сутності стратегічного управлінського обліку встановлено, що не всі дослідники розуміють під останнім безпосередньо облікову систему з притаманними їй класичними ознаками, яка забезпечує вимірювання, моделювання та узагальнення облікової інформації. Окрема група науковців імплементує в цю дефініцію зміст, аналогічний англomовному терміну “management accounting”, який є повноцінною системою підтримки прийняття управлінських рішень (облік, аналіз та контроль).

На нашу думку, надмірна багатовекторність у трактуванні сутності стратегічного управлінського обліку порушує базові параметри терміну “облік” і в результаті створення нових метафізичних конструкцій перешкоджає розвитку теоретико-методологічних основ бухгалтерського обліку в цілому.

Стратегічний управлінський облік доцільно вважати складовою системи управлінського обліку та важливою проміжною ланкою між обліковою системою підприємства та системою стратегічного менеджменту, яка формалізує інформаційні запити стратегічного характеру в систему показників стратегічної управлінської звітності для прийняття відповідних рішень. До складу предмету стратегічного управлінського обліку необхідно відносити як внутрішнє, так і зовнішнє середовище підприємства. Стратегічний управлінський облік повинен використовувати власний методологічний інструментарій для формування і представлення спектру інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень підприємства (стратегічної бізнес-одиниці).

Література:

1. CIMA Official terminology. 2005 Edition. – London: CIMA Publishing, 2005. – 114 p.

Марія ДЕРІЙ, Марина САДЛІЙ

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ: ЕКОНОМІЧНІ І СОЦІАЛЬНІ ПІДХОДИ

Вітчизняна система обліку хоч і здійснює інтеграцію до міжнародних вимог, проте є чимало перешкод, пов'язаних із пережитками старої системи бухгалтерського обліку: недосконала законодавча база, регульований План рахунків бухгалтерського обліку, нестабільне фінансове середовище, відсутність формування нефінансової звітності великою кількістю підприємств, популяризація одного програмного продукту із різними функціями на території України. Спробуємо розглянути ці проблеми детальніше.

Постійні нововведення до законодавчої бази заставляють бухгалтерів підприємств підписуватись на сайти практичної бухгалтерії, бути постійними передплатниками журналів з бухгалтерського обліку, брати участь у дороговартісних семінарах. Адже, якщо бухгалтер несвоєчасно вніс зміни до системи обліку і звітності в підприємстві, то йому можуть загрозувати штрафи чи значні втрати.

Іншою проблемою, на наш погляд, є застосування регульованого Плану рахунків бухгалтерського обліку. Якщо брати до уваги досвід американських компаній, то варто зазначити, що в їхній науковій літературі менше уваги приділяється шифрам рахунків. Кожне підприємство самостійно може встановити потрібний шифр і набір рахунків.

Вважаємо, що у вітчизняній літературі занадто великої уваги надають шифрам та назвам рахунків, адже важливішим є їх зміст та суть, які вони забезпечують.

Стрімке зростання курсів валют, їх періодичні різкі зміни суттєво впливають на формування курсових різниць, які, здебільшого, є негативними для покупців іноземних валют першої категорії. Такі операції відображаються в вітчизняному обліку за рахунками 942 “Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти”, 945 “Втрати від операційної курсової різниці” та 974 “Втрати від неопераційних курсових різниць”. Така ситуація може призвести до зменшення кількості експортно-імпортних операцій. Звідси, відпадає і потреба в інтеграції до МСБО (МСФЗ), через це варто стабілізувати курси валют.

Ще одна проблема стосується незацікавленості низки вітчизняних підприємств формувати нефінансові звіти, зокрема Звіт сталого розвитку за GRI (Global Reporting Initiative). Як зазначає Н. В. Ільченко, зважаючи на євроінтеграційний курс України, вітчизняному бізнесу необхідно активізувати свої дії у сфері сталого розвитку, зокрема підготовки нефінансової звітності саме за стандартами, які пропонуються в Європейському Союзі та інших розвинутих країнах [1]. Погоджуємось із такою думкою і вважаємо, що окремі статті нефінансової звітності за GRI мають бути обов’язковими з метою поліпшення економічної, соціальної та екологічної складових щодо діяльності кожного підприємства.

Прикро, що переважна більшість підприємств застосовують програмне забезпечення “1С: Бухгалтерія”, оскільки чимало програмних продуктів компаній Sage, SAP, Microsoft є дороговартісними. Через це доцільно у декілька разів збільшити державне фінансування на розробки та застосування вітчизняних програмних продуктів із бухгалтерського обліку, адже в Україні для цього є потенціал та ресурс.

Таким чином, на основі визначених вище проблем, сформуємо низку пропозицій щодо майбутніх перспектив розвитку системи обліку у вітчизняних підприємствах. Проте, з нашої точки зору, такі зміни, переважно, залежать від змін на макrorівні, а саме:

1. Пропонуємо відмовитись від регульованого План рахунків бухгалтерського обліку в Україні з тією метою, щоб кожне підприємство самостійно вибирало шифри рахунків, їх назви і набір. При цьому, Міністерство фінансів України мало б надавати лише перелік можливих рахунків та субрахунків без зазначення шифрів.

2. Стабілізувати курси валют, що має вплив на формування курсових різниць та ведення експортно-імпортних операцій. Крім цього, в Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку варто було б детальніше розшифрувати субрахунки 942 “Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти” та 945 “Втрати від операційної курсової різниці”, а також навести відповідні приклади їх застосування [2].

3. Більшій увазі підприємства мали б надавати формуванню нефінансової звітності за GRI, а Державна фіскальна служба України – запровадити податкові пільги для соціально-відповідальних підприємств.

Більшість поданих нами пропозицій стосується макrorівня тому, що важко чекати змін на рівні підприємства, якщо є недоліки в системі державного управління. З іншого боку, самі підприємства мають бути ініціативнішими та більше залучати науковців для розробки ділових пропозицій з поліпшення фінансового й управлінського обліку.

Література:

1. Ільченко Н. В. Світові тенденції розвитку не фінансової звітності та розкриття інформації зі сталого розвитку / Н. В. Ільченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4297>

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств та організацій / Затв. наказом Мінфіну України від 30 листоп. 1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/page19>